

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Pydyttynä lausuntona Suomen Akatemia esittää kunnioittavasti seuraavan.

Tutkimuksella, tutkimukseen perustuvalla koulutuksella ja osaamisella on suuri merkitys kaikille maille, ja erityisesti Suomelle.

Selonteon alussa tuodaan hyvin esille koulutuksen ja tutkimuksen merkitys yhteiskunnan sivistysperustan rakentamisessa. Tarvitsemme laadukasta ja vaikuttavaa tutkimusta sekä korkeatasoista opetusta. Suomen tulevaisuutta kestävästi rakentava ja uutta luova osaaminen perustuvat tulevaisuudessakin vahvasti pitkäjänteisen tutkimuksen ja hyvän koulutuksen pohjalle.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisessä tulee laatuun kiinnittää runsaasti huomiota.

Selonteossa esitettyyn toteamaan ”Korkean laadun ja vaikuttavuuden ylläpitäminen myös jatkossa edellyttää tahtoa, riittäviä voimavaroja ja osaamista kaikessa toiminnassa koulutuspoliittisesta päätöksenteosta käytännön kasvatus-, opetus- ja TKI-työhön” on helppo yhtyä.

Yhteiskuntamme tulee lähivuosina kohtaamaan pandemian lisäksi useita muitakin ongelmia: esimerkiksi ilmastonmuutoksen nopea eteneminen tulee asettamaan Suomen talouden kehitykselle ja yhteiskunnan toimivuudelle paljon uusia haasteita. Niiden ratkaisu edellyttää laadukasta tutkimusta ja merkittävää innovaatiotoimintaa.

Selonteko keskittyy varsin paljon koulutuksen eri vaiheisiin liittyviin teemoihin, ja tutkimusta käsittelevä osuus on melko suppea.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Visio on kunnianhimoinen, kuten pitääkin.

Korkeatasoisen koulutuksen ja tutkimuksen kytkeytymistä toisiinsa ja osaamisen vahvistamiseen voisi vielä korostaa enemmän. Kohdan ”Suomalainen tutkimus on korkealla kansainvälisellä tasolla, tutkimus kytkeytyy saumattomasti koulutukseen ja sitä hyödynnetään monipuolisesti” voisikin kenties muuttaa muotoon ”Suomalainen tutkimus on korkealla kansainvälisellä tasolla ja sitä hyödynnetään monipuolisesti ja monimuotoisesti. Tutkimuksen ja koulutuksen yhteys ja vuorovaikutus on tiivis.”

Tutkimus- ja innovaationeuvoston visio ja tiekartta, joihin tekstissä viitataan, antavat hyvän pohjan kehittämistyöhön tieteen, tutkimuksen ja tki-toiminnan osalta.

Visiossa esitetään tavoitteena muun muassa, että koulutus ja tutkimus vetävät Suomeen osaajia kaikkialta maailmasta. Tavoite on keskeinen: yhteiskunnan kehittämisen kannalta osaavat ihmiset ovat keskeinen voimavara.

Kysymys on keinoista ja rahoituksesta. Selonteko toteaaakin: ”Koulutus- ja osaamistason nousu ei ole mahdollista ilman koulutuksen ja tutkimuksen riittävää resursointia ja nykyisten resurssien parempaa kohdentamista.” ja ”Suomella ei ole varaa jättää panostamatta kasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen ja jäädä jälkeen keskeisten verrokki- ja kilpailijamaidemme kehityksestä.” Näihin on helppo yhtyä.

Koulutukseen ja tutkimukseen ja sitä kautta osaamistason nostoon on investoitava. On tärkeää ja että Suomi sitoutuu yhteiskuntana siihen. Rahoituksen ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys ovat keskeisiä edellytyksiä vision tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

-

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Tavoite, että puolet ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon 2030, on kunnianhimoinen ja kannatettava.

Tulevaisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää pitää huolta siitä, että suomalaiset korkeakoulut ja tutkimuslaitokset ovat houkuttelevia sekä Suomesta että muualta tulevien näkökulmasta. Osaamisen ja koulutuksen kehittämisessä korostuukin rekrytointien ensisijaisuus, olipa kyse opiskelijoiden, professorien tai opettajien rekrytoinnista. Osaavat ihmiset ja hyvä toimintaympäristö houkuttelevat uusia hyviä osaajia.

Toimenpide ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytoinnin lisäämisestä onkin kannatettava. Erityisesti tutkijarekrytointien kehittäminen on tarpeen.

Selonteossa todetaan, että digitalisaatio mahdollistaa verkostomaisen yhteistyön kautta myös korkeakoulujen profiloitumisen vahvuusalueilleen. Tätä toimintaa on syytä tukea: se mm. helpottaa osaajien rekrytointia.

Tässäkin luvussa on syytä korostaa tutkimuksen ja opetuksen tiivistä yhteyttä.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tavoite nostaa tutkimus-, kehittämismenojen BKT-osuus nykyisestä noin 2,7 prosentista 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Tavoite on erittäin tärkeä ja kannatettava.

Suomen kaltaisissa maissa TKI-toiminnasta noin kolmasosa tapahtuu julkisin varoin ja kaksi kolmasosaa yksityisin. Niinpä 4 prosentin tavoitteeseen pääseminen vaatii merkittäviä lisäpanostuksia sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta.

Yksityiskohtainen kommentti tutkimuksen vaikuttavuutta kuvaavaan kohtaan s. 35-36: Tekstissä todetaan ”Tieteellinen tieto tunnistetusti rakentaa sivistystä ja maailmankuvaa, tuottaa vaurautta ja hyvinvointia sekä toimii päätöksenteon perustana ja käytäntöjen kehittäjänä. Näiden lisäksi tieteellisen tutkimuksen ja sen ammattilaisten yhteistyö yritysten ja muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa vaikuttaa uusien tuotteiden, palveluiden ja käytänteiden syntymiseen.” Kun uusien tuotteiden, palveluiden ja käytänteiden syntyminen ovat vaurauden ja hyvinvoinnin tuottamista ja käytäntöjen kehittämistä, niin sanat ”Näiden lisäksi” voisi korvata sanoilla ”Niinpä esimerkiksi”.

Saman kappaleen lopussa olevaa hyvää esimerkkiä voisi täydentää toteamalla: ”Tutkijoiden kyky reagoida nopeasti pandemiaan esimerkiksi rokotekehityksen alueella perustuu aikaisempaan pitkäjänteiseen ja laadukkaaseen monipuoliseen tutkimukseen.”

Tässäkin luvussa on syytä korostaa, että osaavat ihmiset ovat myös sivistyksen, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn perusta. Korkeatasoinen tutkimus, laadukas koulutus ja menestyvä innovaatiotoiminta ovat kiinni osaavista ihmisistä, joilla on hyvä toimintaympäristö: laadukasta tutkimusta ei saada ilman osaavia ihmisiä, ja hyvätkään ihmiset eivät pysty toimimaan ilman riittävän hyviä työskentelyoloja.

Luvun 3.4 toimenpiteenä on esitetty TKI-tiekartan toimeenpano. Tiekartan aikajänne on kenties lyhyempi kuin selonteon vision, mutta tiekartta antaa kuitenkin melko hyvän pohjan tieteen ja tutkimustoiminnan kehittämiseen. Tutkimuksen laadun ja monimuotoisen vaikuttavuuden ja jatkuvan kehityksen merkitystä toivoisi korostettavan enemmänkin.

Tässä yhteydessä selonteossa todetaan hyvin selkeästi, että toimenpide vaatii pysyväisluonteisia panostuksia usean ministeriön alueelle. Tähän on helppo yhtyä.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

-

Savunen Liisa
Suomen Akatemia - Pääjohtaja Heikki Mannila